

บทที่ ๑

บทนำ



ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รัฐบาลได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศขึ้น ในปัจจุบัน อยู่ในระหว่างการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ฉบับที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๒๐ - พ.ศ. ๒๕๒๔)

การที่จะบรรลุผลสำเร็จตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติได้นั้น จะต้องอาศัยกำลังคนที่มีคุณภาพ เพราะกำลังคนที่มีคุณภาพจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ การจะผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพได้นั้น จะต้องอาศัยระบบการศึกษาที่ดี มีประสิทธิภาพ ในทุกระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบบการฝึกหัดครู (Teacher Education System) จะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

การจัดการฝึกหัดครูให้มีคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ในการสร้างชาติ เพราะครูเป็นผู้มีส่วนในการจัดการศึกษาและรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอนเยาวชน ให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม การปฏิรูปการศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับระบบการฝึกหัดครู ถ้านโยบายและแนวการจัดการฝึกหัดครูไม่เอื้อต่อการปฏิรูปการศึกษาแล้ว การปฏิรูปการศึกษาก็ไม่อาจบรรลุผลสำเร็จได้

๑ สวัสดิ์ ทรัพย์จำนงค์, แนวคิดและแนวปฏิบัติการพัฒนาการฝึกหัดครูเพื่อพัฒนาประเทศ ของกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ ๔ (๒๕๒๐ - ๒๕๒๔), (พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, ๒๕๒๐) หน้า ๔๕.

รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการฝึกหัดครู ดังนั้นในพุทธศักราช ๒๕๑๗ วิทยาลัยครูในสังกัดกรมการฝึกหัดครู ซึ่งเปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา และประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ใ้รับอนุมัติให้เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี^๑

วิชาสังคมศึกษา ซึ่งเป็นวิชาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากวัตถุประสงค์ของวิชาสังคมศึกษา คือ การสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศ ช่วยให้ผู้คนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ เพราะสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีขอบเขตกว้างขวางมาก ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของ ลีโอเนิร์ด เอส เคนเวอร์ที (Leonard S.Kenworthy)^๒ ที่ว่า

วิชานี้ไม่เพียงจะมีความสำคัญในฐานะวิชาที่มุ่งฝึกนักเรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมประชาธิปไตย แต่ยังเป็นวิชาที่มีเนื้อหามาก มีขอบเขตกว้างขวางกว่าวิชาอื่น ๆ เพราะใ้รวมเอาศาสตร์ต่าง ๆ คือ จิตวิทยา จิตวิทยาสังคม ภูมิศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมวิทยา ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ ปรัชญา วรรณคดี วิทยาศาสตร์ ศิลปะ,ดนตรี และศาสนา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคมมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้สังคมศึกษาจึงเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาต่าง ๆ ของสังคมมากที่สุด ดังนั้นเมื่อได้เปิดสอนระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครูขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๑๗ กรมการฝึกหัดครู จึงได้อนุมัติให้เปิดสอนวิชาเอกสังคมศึกษาในระดับปริญญาตรีด้วย

๑ สภาการฝึกหัดครู, หลักสูตรการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมตำรวจ, ๒๕๑๘), หน้า ๑.

๒ Leonard S.Kenworthy, Guide to Social Studies Teaching in Secondary School (Belomont) California: Wadsworth, 1962, p.3.

การดำเนินการสอนสังคมศึกษาในระดับปริญญาตรี ของวิทยาลัยครูจะบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น หลักสูตร สื่อการสอน วิธีสอน ทั่วอาจารย์ นักศึกษา ตลอดจนสภาพแวดล้อมอื่น ๆ เช่น สภาพของห้องเรียน ระบบการบริหารของวิทยาลัย แต่อย่างไรก็ดี อาจารย์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการดำเนินการสอน เพราะอาจารย์เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายโดยอาศัยวิชาต่าง ๆ ในสายสังคมศึกษานำไปสู่ความรู้ ความคิด การตัดสินใจ ความรับผิดชอบ ทักษะ และค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน การสอนของอาจารย์จึงเป็นสิ่งสำคัญ ดังเช่น ริชาร์ด ซี. ฟิลลิปส์ (Richard C. Phillips)^๑ ได้กล่าวถึงการสอนของครูที่มีคุณภาพว่า "ครูจะต้องสอนให้เด็กรู้จักคิดอย่างมีประสิทธิภาพ เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เพราะความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาในปัจจุบัน ซึ่งเป็นสิ่งผลักดันให้มนุษย์แสวงหาความรู้เพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง"

สถาบันฝึกหัดครูเป็นแหล่งผลิตครู ซึ่งจะเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต จึงเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่ง ดังคำกล่าวของ โดแนลด์ พี. คอตเรล (Donald P. Cottrel)^๒ ที่ว่า "สถาบันฝึกหัดครูเป็นสถาบันที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นแหล่งผลิตครู ซึ่งเป็นเสมือนบุญแจของกระบวนการจัดการศึกษาทั้งหมดของชาติ ถ้าครูที่จะมีผลไปถึงการศึกษาคือของเขาวชน ถ้าครูขาดสมรรถภาพ ก็จะมีผลให้เขาวชนไม่มีสมรรถภาพไปควย" ความเห็นดังกล่าวนี้คล้ายคลึงกับความเห็นของนิโคลัส เบนเนตต์^๓

^๑ Richard C. Phillips, Teaching for Thinking in High School Social Studies, Addison - Wesley Publishing Co., Inc. Philippines 1974, Preface V.

^๒ Donald P. Cattrel, (Editor), Teacher Education for a Free People, (New York: The American Association of College for Teacher Education, 1959) p. 12.

^๓ นิโคลัส เบนเนตต์, "การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษา," แปลโดยทิพพา เพ็ชรพงศ์, ครูปริทัศน์, ๓ (๘ กันยายน ๒๕๒๑), : ๕๑.

ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาของยูเนสโก ประจำประเทศไทย ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของ
ครูไว้ว่า

กระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญกว่าวัสดุอุปกรณ์ หรือเนื้อหาวิชา ถ้าเรา
ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการเรียนรู้ สิ่งแรกที่จะต้องเปลี่ยนคือ
พฤติกรรมของครู และบรรยากาศในห้องเรียน และเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
ที่วันนี้ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในโครงการฝึกหัดครู

จากความสำคัญดังกล่าวนี้ และประกอบกับยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหา
และอุปสรรคของการสอนสังคมศึกษา ในระดับปริญญาตรี ของวิทยาลัยครูมาก่อนเลย นับ
ตั้งแต่ได้เปิดการสอนระดับนี้ในวิทยาลัยครูมา เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๑๗ จนถึงปัจจุบัน เป็น
มูลเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยซึ่งได้รับการศึกษาทางด้านสังคมศึกษา และเป็นครูสอนสังคมศึกษาใน
วิทยาลัยครู ต้องการจะศึกษาข้อเท็จจริง และรายละเอียดเกี่ยวกับอุปสรรค หรือปัญหาใน
การจัดดำเนินการสอนตามโปรแกรมการสอนสังคมศึกษาระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครู

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินการสอน ตามโปรแกรมการสอนสังคม
ศึกษา ระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครู ในคณาจารย์สอน หลักสูตร วิธีสอน สื่อการสอน กิจกรรม
ประกอบการสอน และการวัดผลการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยครูทั้งส่วนกลาง และส่วน
ภูมิภาค

๒. เพื่อศึกษาความต้องการความช่วยเหลือของครูในการสอนสังคมศึกษา

๓. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาในการดำเนินการสอน ตามโปรแกรมการสอน
สังคมศึกษา ระดับปริญญาตรี ระหว่างวิทยาลัยครูส่วนกลาง กับวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค

๔. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครู เป็นแนวทางในการปรับปรุง
การเรียน การสอนสังคมศึกษาระดับปริญญา ในวิทยาลัยครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

๑. การวิจัยนี้ เป็นการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการ ดำเนิน การสอน ตามโปรแกรมการสอนสังคมศึกษา ระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยครู จำนวน ๑๓ แห่ง คือ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูนครปฐม วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยครูนครสวรรค์ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูมหาสารคาม วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลัยดงกรม วิทยาลัยครูอุตรธานี และวิทยาลัยครูสกลนคร

๑. ศึกษาเฉพาะความคิดเห็นของอาจารย์ที่กำลังทำการสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับปริญญาตรี ในปีการศึกษา ๒๕๒๑

คุณค่าของการวิจัย

๑. เป็นแนวทางสำหรับสภากาการศึกษาจะนำไปใช้ปรับปรุงหลักสูตร
๒. เป็นแนวทางสำหรับวิทยาลัยครู จะนำไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน
๓. เป็นแนวทางให้อาจารย์ผู้สอนสังคมศึกษา ใช้ในการปรับปรุงการเรียน การสอนสังคมศึกษาระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครู ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๔. เป็นแนวทางสำหรับการวิจัยอื่น ๆ ต่อไป

การดำเนินการวิจัย

๑. ศึกษาหลักสูตร ประมวลการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับปริญญาตรี วารสาร เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล

๒.๑ เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากผลการ ค้นคว้าดังกล่าวข้างตน

๒.๒ ตัวอย่างประชากร ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครู ๑๓ แห่ง

๒.๓ วิธีการเก็บข้อมูล นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นแล้ว
จากการทดสอบก่อนทำการทดสอบจริงไปทดสอบกับประชากรจริง

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้รับคืนมา คำนวณอัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
และหาค่า $t - test$ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปของตารางและบทความ

คำจำกัดความ

วิชาสังคมศึกษา ที่กล่าวถึงในการวิจัยนี้ หมายถึงวิชาต่าง ๆ ที่บรรจุอยู่ใน
หลักสูตรวิชาเอก สังคมศึกษา ระดับปริญญาตรี ของสภาการฝึกหัดครู

วิทยาลัยครู หมายถึง สถาบันฝึกหัดครู ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่เปิดการ
สอนระดับปริญญาตรี โปรแกรมการสอนสังคมศึกษา ในปีการศึกษา ๒๕๒๑ จำนวน ๑๓ แห่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย